

(Əvvəlki dəfə sayımızda)

1985-ci ildə Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinə təyinatı ilə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev adına Ağdam Dövlət Dram Teatrına quruluşçu rejissor vəzifəsinə işə göndərilib. Bu teardə quruluş verdiyi ilk tamaşalar - Məhərrəm Əlizadənin "İlk qurban", Məhərrəm Rəşidzadənin "Toya bir gün qalmış", Eduard Bobrovun "Vidanda üz-üzə" (tərcümə edən Zakir Abbas) tamaşaları təkcə Ağdam teatrsevərlərinin yox, həm də Bakıdan Ağdamə gələn teatr müəxəssislərinin, ziyalıların böyük marağına sahib olub. Bu tamaşaların sonra onun Nobel mükafatı laureatı Alber Kamyunun "Qismət" (tərcümə edən Vaqif Əlixanlı) psixoloji dramına Beynəlxalq teatr festivalı çərçivəsində quruluş verməsi təkcə Azərbaycan teatrşünaslarının yox, həm də Moskva teatr müəxəssislərini maraqlandırdı. Moskvadan beş teatr müəxəssisi 1986-cı ildə Ağdamə gələrkən, bu tamaşaya baxıblar. Tamaşanın rejissor yozumu və aktyor onunların xoşuna gəlib. Bu haqda Ümmütişaf mətbuatında maraqlı rəssenziyalar çap edilirdi. Məlum olub ki, Alber Kamyunun "Qismət" pyesinə keçmiş Sovetlər İttifaqında möhür işi dəfə olaraq Ağalar İdrisöğlü quruluş verib.

Ağdam Dövlət Dram Teatrında quruluşçu rejissor işlədiyi vaxtlarda, teatrın direktoru və baş rejissoru öz işlərinin öhdəsindən gələ bilmədiklərinə görə hər ikisi vəzifəsindən uzaqlaşdırilib. Kollektivin istəyi, yazılı məktubla müraciət etməsi və Ağdam Partiya Komitəsinin birinci katibi, ədəbiyyatın, incəsənətin, mədəniyyətin böyük təbliğatçısı, bilicisi, mərhüm Sadiq Murtuzayev-in tövsiyəsi ilə Mədəniyyət naziri, böyük ziyalı Zakir Bağrov Ağalar İdrisöğlunu 1987-ci ildə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev adına Ağdam Dövlət Dram Teatrına baş rejissor və direktoru təyin edib. (Bədi rəhbər və direktor) O, Ağdam Dövlət Dram Teatrına rəhbərlik etdiyi vaxtda həm yerli kadrların aktyor kimi yetişməsinə, həm də teatr repertuarının rənglənmə, maraqlı, baxımlı olmasına çoxlu işlər gördü. Özünü rejissor kimi təkcə Azərbaycan yox, həm də dünya dramaturgiyasının maraqlı pyeslərinə quruluş verdi. Onun bu teardə quruluş verdiyi Mirzəgə Ateşin "Şərəfin əsli", Xəlq şairi Zolixan Yaqubun "Aşiq Səğədi", Cəfər Cabbarlının "Oqtay Eloğlu", Georqi Caqarovun "Prokuror" (tərcümə edən Tofiq Məmmədov), Əli Səmədinin "Analar və oğullar", Georqi Xuqayev-in "Qaçqın, Babutsa, Danel və Dardanel" (tərcümə edən Ağalar İdrisöğlü), Aleksandr İvşenkonun "Uşağı bir üç yazın" (tərcümə edən Fikrət Sultanov), Leonid Juxovitskinin "Səhəzə və bacatəmizləyən" (tərcümə edən Camal Yusifzadə) tamaşaları və başqa əsərlər, teatrsevərlər, teatr müəxəssisləri tərəfindən maraqla qarşılanıb. Bu tamaşaların da Qarabəgə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev adına Ağdam Dövlət Dram Teatrına böyük maraqla yaradaraq, aktyor truppasının püxtələşməsinə, professionallığının artırmasına, yeni aktyor, aktrissaların keşf olunmasına səbəb olub.

1989-cu ilin 29 yanvar tarixində Sumqayıt şəhər partiyası komitəsinin birinci katibi, mərhüm Zülfi Hacıyev-in tövsiyəsi, məktubu və Azərbaycan Mədəniyyət nazirinin əmri ilə Ağalar İdrisöğlü Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev adına Ağdam Dövlət Dram Teatrının baş rejissoru və direktoru vəzifələrindən, Hüseyn Ərəblinski direktor Sumqayıt Dövlət Dram Teatrına direktor vəzifəsinə dəyişdirilib. Bir il yanrından sonra isə kol-

Sənətinin fədaisi

(Portret cizgiləri)

görüleb. Özünün müəllif və quruluşçu rejissoru olduğu, milli ifitaxımız, məşhur dövlət xadimi, sair Şah İsmayıl Xətaiyə həsr etdiyi "Şah İsmayıl" tarixi faciəsi "Qızıl Dərviş" respublika mükafatına, Eduard Bobrovun "Vidanda üz-üzə", Alber Kamyunun "Qismət" və Georqi Xuqayev-in "Varlı ev" tamaşaları isə respublikada ilin ən yaxşı səhnə əsərləri kimi birincil dərəcəli mükafatlara layiq görülüb.

1997-2000-ci illərdə Azərbaycan-Dağıstan Beynəlmiləl Estrada Teatr truppasına rəhbərlik edən Ağalar İdrisöğlü üç il müddətində, kollektivlə Dağıstan Respublikasında yüzədən artıq tamaşalar göstərmiş, iki respublika arasında mədəni və dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsində çox böyük işlər görüb. Dağıstanda 1948-ci ildə bağlanan Dağıstan Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının yenidən bərpa olunmasında əsas ideya müəlliflərindən, təşəbbüskarlardan və təşkilatçılardan biri olub. (Sevid Qurbanov, Hüseynbala Hüseynov, Məhəmməd Qurbanov və Ağalar İdrisöğlü)

2001-ci ilin fevral ayında Azərbaycan Dövlət Gənclər Teatrında quruluşçu rejissor kimi işə başlayan və özünün yazdığı "İnan məna" dramatik faciəsinə bu teardə quruluş verməklə o, əmək fəaliyyətini davam etdirib. 2001-ci ilin may ayında infark keçirən Ağalar İdrisöğlü bir müddət müalicə olunub. Həkimlər ona yarıcdılıqla məşğul olmağı, tamaşalar hazırlamağı qadağan ediblər. Artıq 2004-cü ildən yenidən öz yarıcdılığını davam etdirib. 2005 - ci ilin mart ayının 16-da ilk premyerası olan, məşhur yazıçısı Mərməst Moemnin "Qisas" adlı povesti əsasında yazdığı mütercim, professor Zeydulla Ağayev-in yazdığı "Haray" pyesinə Dövlət Gənclər Teatrında "Haray" İdrisöğlunun verdiyi quruluş teatr icmatıyətə tərəfindən çox yüksək qarşılanıb. Tamaşa haqqında otuzdan artıq rəssenziya çap olunub. Həm də bu tamaşa yüksək dramaturgiya materialına və peşəkər, maraqlı quruluşuna, gözəl aktyor oyununa görə respublika teatr ələmində fəsim yzrində qələbənin 60 illiyinə həsr olunan tamaşa kimi böyük marağa səbəb olaraq, müəxəssislər, tamaşaçılar tərəfindən də rəğbətə qarşılanıb. "Haray" tamaşası həm də müəllif Zeydulla Ağayev-in 60 və quruluşçu rejissor Ağalar İdrisöğlunun 55 illik ubyuleyionu yarıcdılıqla təhfiəsi oldu. Elo həmin ilin may ayında isə Vaqif Əlixanlı "Baş daşları ilə söhbət" monodraması (Əməkdar artist Qomor Məmmədovun ifasında) Ağalar İdrisöğluna bir rejissor kimi yeni uğurlar gətirib. Onun Dövlət Gənclər Teatrında quruluş verdiyi və ilk premyerası

22 aprel 2007-ci ildə olan, İlyas Əfəndiyev-in "Məhv olmuş gündölkələr" tamaşası da özünün orijinal quruluşu və aktyor oyunu ilə tamaşaçılara, teatr müəxəssislərinin çox böyük marağına səbəb olub. Ağalar İdrisöğlunun quruluşunda 1988-ci ilin aprel ayında ilk premyerası olan, Aleksandr Suxovo-Koblinin "Tarekinin ölümü" (tərcümə edən İqbalib Karimov) tamaşası yüksək professionallığa hazırladığına görə tokeko tələbkar tamaşaçıların yox, həm də teatr müəxəssislərinin xoşuna gəlib və onların marağına səbəb olub. Bu teardə onun son işi Əməkdar incəsənət xadimi Hidayətin "Məhəbbət yaşayır hələ" əsəri olub. Tamaşa özünün orijinal, peşəkər rejissor yozumuna

və maraqlı aktyor onununa görə çox maraqla qarşılanıb və haqda teatr müəxəssisləri sanballı fikirlər söyləyiblər, rəssenziyalar yazıblar.

2009-cu ilin may ayında cənab prezident İlham Əliyev-in əmri ilə Dövlət Gənclər Teatrı, Azərbaycan Dövlət Gənç Tamaşaçıları Teatrı ilə birləşdirilənə o, həmin teatrın quruluşçu rejissoru vəzifəsinə təyin olunub. Hal-hazırda da Azərbaycan Dövlət Gənç Tamaşaçıları Teatrında quruluşçu rejissor işləyir. Bu teardə da Vaqif Əlixanlının "Əcəl atı", Firuz Məstafinin "Pələng ili", Panço Pançev-in "Dörd əkinin nağılı" və Xanımın Əlibəylinin "Aycan" tamaşalarına bir-birindən maraqlı quruluşlar verib. Elco da Qusar Ləzgi Dövlət Dram Teatrında Mirzə Fətəli Axundzadənin "Xırs quldurbasan", Mingəçevir Dövlət Dram Teatrında Qonbər Şəmşirovun "Caninin etirafı", Nobel mükafatı laureatı Reynhard Kipliğin "Mauqlu" əsəri osasında "Mauqlının yeni il məcoraları" (səhnələşdirən) Nicat Kazımov və Ağalar İdrisöğlü və Şabran rayonun Mədəniyyət idarəsinin nəzdində yaradığı "Şabran" Teatr-Studiyasında bir-birindən maraqlı yəddi tamaşaya quruluş verib. Ağalar İdrisöğlü peşəkər teatr sənətində çalışdığı 48 ildə 140-dən çox tamaşalara, tamaşa-konsertlərə peşəkər səviyyədə quruluş verib.

Azərbaycan professional teatr səhnəsinə dünyanın məşhur dramaturqlarından Nobel mükafatı laureatları Alber Kamyunun, Slavomir Mrojekin, Reynhard Kipliğin, dramaturq Georqi Caqarovun, Aleksandr Suxovo-Koblinin, Vasili Şukşinin, Eduard

Bobrovun, Aleksandr İvşenkonun, Leonid Juxovitskinin, Kirill Obalenskinin və başqalarının pyeslərinin gəlmiş bilavasitə Ağalar İdrisöğlunun adı ilə bağlrdı. O, bu dramaturqların bir neçəsinin pyeslərini dilimizə tərcümə edib və bir neçəsinin isə pyeslərini ilk dəfə quruluş verib. Bundan başqa bir neçə dəfə Azərbaycanca dramaturqların əsərlərini söhnəyə gətirib və bilavasitə Ağalar İdrisöğlunun adı ilə bağlrdı.

Ağalar İdrisöğlü 50 ildən çoxdur ki, nasir, dramaturq, publisist, jurnalist kimi də yarıcdılıqla məşğul olub. Belə ki, onun ilk məqalələri, oçerkləri, miniatürləri, kiçik hekayələri 1966-67-ci illərdən Masallı rayonunun "Çağırış" qəzetində və respublika səviyyəli "Azərbaycan pionerləri" qəzetində çap olunub. O, "Hayatın astanasında", "İnan məna", "Məhəbbət-siz həyat", "Məhkəmədən əvvəl məhkəmə", "Şah İsmayıl", "Carəsiz oyun", "İmam Şamil", "Öz qanunları olan şəhər", "Bir gecənin əhvalatı", "Günəhsiz qurban". Caninin etirafı", "Ağdam haqrayı" və başqa pyeslərin, "Məhkəməni yuluş qoca", "Vidanda mühakiməsi", "Eli Tanrı və ağ gəni əhvalatı", "Bura vətəndir", "Odlə oynayanlar", "Ağaali və yed-

di bonövşə", Şeyx Şamil" və başqa povestlərin, "Ramiz İslamoğlu sorğusunda və ya okmə qam ağacı", "Mümkün olmayan, mümkün elayan kişi" ("Ömrün əkkordları", "Şahidin şahidləri, şöhidləri", "Qaranlıq yaran işi", "Bir alim ömrünün alınması", "Torpəgə bağlı insan" sonadlı, publisist rəportajları, 150-dən artıq hekayənin, novellaların, pitçanın, esinin, eleqiyənin, pomfletin, 1500-dən artıq publisist məqalələrin, elmi yazılarının, oçerklərinin və rəssenziyalarının müəllifidir. Pyesləri Ağdam, Mingəçevir, Sumqayıt, Gəncə, Füzuli, Qazax Dövlət Dram Teatrlarında, Dövlət Gənclər Teatrında və keçmiş Sovetlər İttifaqının bir neçə Teatr-Studiyalarında tamaşaya qoyulub.

1982-ci ildə "Hayatın astanasında" pyesi Mədəniyyət Nazirliyinin keçirdiyi Respublika Müsəbiqəsinin qalibi olaraq, birinci dərəcəli mükafat alıb. 1985 - ci ildə "İnan məna" pyesi Moskvada keçirilən Ümmütişaf Gənç Dramaturqlar Müsəbiqəsində 48 pyesin içerisində ən yaxşı üç pyesdən birini laureat olub və diploma, pul mükafatına layiq görüldü. Bu pyes 1986-cı ildə SSRİ dramaturgiyası antologiyasına çərçivəsində Moskvada "İskusstvo" nəşriyyatı tərəfindən çap olunan "Məhəbbət və başqaları" adlı ən yaxşı pyeslər toplusuna daxil edildi. 2010-cu ildə Azərbaycan Mədəniyyəti və Turizm Nazirliyinin (indiki Mədəniyyət Nazirliyi) keçirdiyi "Ən yaxşı pyeslər" müsəbiqəsində 34 dramaturqun pyesi arasında onun "Şah İsmayıl" tarixi faciəsi ikinci dərəcəli mükafata layiq görüldü. (Birinci dərəcəli

mükafat isə həç bir pyesə verilməyib.) Ağalar İdrisöğlunun hekayələrindən, pyeslərindən, povestlərdən, romanlarından, publisist yazılarından ibarət bu vaxta qədər 20 kitabı çap olunub. 15 -dən artıq topluda isə hekayələri, pyesləri, tərcümə etdiyi pyeslər işiq üzə görüb. Hal-hazırda isə "Əbhəllərin son oyunu" (iki cildlik hekayələr toplusu), "Sözəndə yaranan incilər", "Müəllim-qaranlıq yaran işiq deməkdir", "Sərhədsiz dünyamız", "Teatr sənətinin əsiri" kitabları çapa hazırlanır.

Ağalar İdrisöğlü tərcüməçi kimi də çox işlər görüb. Dünya xalqlarının on pyesini dilimizə tərcümə edib. Bu pyeslərin də bir neçəsi ayrı-ayrı Dövlət Teatrlarında uğurla tamaşaya qoyulub. (Georqi Xuqayev-in "Qocaların məhəbbəti", "Varlı ev", Slovomir Mrojekin "Polis", Vasili Şukşinin hekayələri osasında hazırlanan pyes və başqaları).

1997-2000-ci illərdə o, Azərbaycan-Dağıstan Beynəlmiləl Estrada Teatr Truppasına rəhbərlik etdiyi vaxt Azərbaycan və Dağıstan xalqlarının dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsi üçün çox uğurlu işlər görməklə yanaşı, həm də bu dostluğa ad "Sərhədsiz dünyamız" adlı çox maraqlı, bədii, səmədi əl yazıb.

2005 - ci ilin mart ayında "Avropa Nəşr və Mətbu" evinin müəyyənleşdirdiyi müsəbiqədə "İlin ən yaxşı vətənpərvər yazıçısı-rejissoru" kimi Ağalar İdrisöğlü diplom və Qızıl medalla təltif olunub. O, hal-hazırda Azərbaycan Dövlət Gənç Tamaşaçıları Teatrının quruluşçu rejissoru və "Azad Azərbaycan" qəzetinin redaktoru vəzifələrində işləyir.

Ağalar İdrisöğlü yaşadığı Sumqayıt şəhərinin və doğulduğu Masallı rayonunun ilk peşəkər dramaturqu, Moskvada təhsil alan ilk peşəkər teatr rejissoru və ilk Əməkdar incəsənət xadimidir.

Uzun illər Azərbaycanın ayrı - ayrı teatrlarına rəhbərlik edən Ağalar İdrisöğlü, siyasi arenada liderlərdən biri kimi görünməsinə də, siyasətə hoqqabazlığa, şantajə çevrənlərə, rüşvətə, inşaricılığa, nadanlığa, temiz insanların haqqının tapdalanmasını özündən bədi və publisist əsərlərində, quruluş verdiyi tamaşalarda işiq edib, onları kəskin tənqidə atəşinə tutub. O, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür.

Ailəlidir. Üç övladı, dörd nəvəsi var. Yetmiş üç yaşlı sənətkarə bir neçə suallarla müraciət etdik. İlk öncə Ağalar İdrisöğlunun yazdığı və rejissor kimi maraqlı, istək dairəsi ilə daha yaxından tanış olmaq istədik. Çünki bizicim çox maraqlı idi ki, o, hansı yazıçılar, rejissorları daha çox qiymətləndirir. Daha çox kimlərin əsərlərini oxuyur. İlk sualmız belə oldu:

(Ardı gələn sayımızda)

Əlizadə ƏSƏDOV,
yazıçı, publisist-jurnalist,
"Qızıl qələm" media mükafatı laureatı,
Beynəlxalq dərəcəli hakim,
Əməkdar məşqçi

